

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

сприятливого освітнього середовища. Успішна реалізація цього завдання є запорукою формування в учнів не лише предметних компетентностей, але й ключової – вміння вчитися впродовж життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маляр Л., Ваколя З. Особливості мотивації учнів до навчальної діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. № 82. С. 102–107. URL: <https://doi.org/10.31392/npu-nc.series5.2021.82.22>.
2. Гнатюк О. В. Шляхи формування мотивації до навчання в учнів сучасної початкової школи. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/722411/1/Текст.pdf>
3. Психологічна діагностика мотивації особистості до навчання в умовах інформаційного суспільства: монографія / Н. В. Пророк, Л. О. Кондратенко, Л. М. Манилова та ін.; за ред. Н. В. Пророк. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2020. 131 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723282/1/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%B4%D1%96%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82_%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97.pdf
4. Хаджинова І.В. Розвиток емоційного інтелекту учнів початкової школи. *Глухівські читання – 2021. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук: Збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. Глухів, 2021. С.366–367. URL: <https://repository.mu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4672>*

Хаджинова І.В.,

старший викладач кафедри педагогіки та освіти,
Мариупольський державний університет

СТРЕС-МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Професія вчителя початкової школи традиційно належить до найбільш психоемоційно напружених. Сучасні виклики, пов'язані з реформуванням системи освіти, зокрема, реалізацією концепції Нової української школи (НУШ), яка висуває нові вимоги до особистісних та професійних якостей педагога, лише посилюють актуальність проблеми професійного стресу. Висока інтенсивність взаємодії з учнями, їхніми батьками, необхідність диференціації та індивідуалізації навчання, впровадження інноваційних технологій, постійна відповідальність за життя, здоров'я та успішність дітей – усе це створює потужне стресогенне середовище. Наслідками хронічного професійного стресу часто стають емоційне вигорання, професійні деформації, погіршення стану фізичного та психічного здоров'я, що неминуче позначається на якості освітнього процесу та психологічному кліматі в учнівському колективі. У зв'язку з цим, формування у майбутніх учителів початкової школи стійкості до стресу та оволодіння ними ефективними стратегіями стрес-менеджменту ще на етапі фахової підготовки у закладі вищої освіти є критично важливим завданням.

Діяльність учителя початкових класів має низку особливостей, що підвищують ризик стресу. До них належать:

- *висока емоційна насиченість*: необхідність постійного емпатійного включення, управління емоціями дітей, розв'язання конфліктних ситуацій;
- *інтенсивна комунікація*: взаємодія з широким колом суб'єктів (учні, батьки, колеги, адміністрація), часто з різними, іноді суперечливими, очікуваннями;
- *підвищена відповідальність*: відповідальність за фізичну, психічну безпеку та інтелектуальний розвиток дітей молодшого шкільного віку;
- *поліфункціональність діяльності*: поєднання навчальних, виховних, організаційних, діагностичних, комунікативних функцій;
- *інформаційне навантаження*: необхідність постійно оновлювати знання, опановувати нові методики та технології;
- *часовий дефіцит та висока інтенсивність праці*: великий обсяг роботи, що часто виходить за межі робочого часу (підготовка до уроків, перевірка робіт, позакласна робота) [1].

Нездатність ефективно долати ці стресори призводить до накопичення напруги, виснаження адаптаційних ресурсів організму та розвитку синдрому емоційного вигорання. Саме тому важливо впроваджувати в навчальні плани педагогічних спеціальностей освітні компоненти, спрямовані на запобігання та контроль стресу.

В сучасному розумінні, стрес-менеджмент – це не просто набір технік релаксації, а цілісна система управління власним станом, що передбачає усвідомлення джерел стресу, оцінку власних реакцій та свідомий вибір ефективних стратегій подолання. Для майбутнього вчителя оволодіння стрес-менеджментом означає формування важливої складової його професійної компетентності – *психологічної готовності до роботи в умовах підвищеного навантаження*.

Така готовність включає:

- знання про природу стресу та його вплив на організм і психіку;
- уміння діагностувати власний психоемоційний стан та розпізнавати ранні ознаки стресу;
- володіння арсеналом копінг-стратегій (як проблемно-орієнтованих, спрямованих на зміну ситуації, так і емоційно-орієнтованих, спрямованих на регуляцію свого стану);
- навички саморегуляції (релаксація, медитація, дихальні практики, когнітивна реструктуризація);
- розвинену рефлексію та здатність до самоаналізу;
- сформовані навички ефективної комунікації, тайм-менеджменту, постановки реалістичних цілей;
- установку на збереження власного здоров'я та пошук ресурсів [2].

Формування навичок стрес-менеджменту у майбутніх учителів початкової школи має стати органічною частиною їхньої підготовки у ЗВО за допомогою інтеграції відповідних тем до змісту існуючих психолого-педагогічних дисциплін,

використання активних методів навчання (*проведення тренінгів*: тренінги стресостійкості, комунікативної компетентності, тайм-менеджменту; *організація семінарів-практикумів*: відпрацювання конкретних технік релаксації, усвідомлення, методів когнітивної роботи зі стресом; *використання кейс-методу*: аналіз типових стресових ситуацій у школі та пошук шляхів їх конструктивного вирішення; *рольові ігри*: моделювання складних взаємодій та відпрацювання ефективних моделей поведінки); створення сприятливого освітнього середовища у ЗВО шляхом формування культури турботи про психічне здоров'я серед здобувачів вищої освіти та викладачів, зменшення невиправданого академічного стресу, надання доступу до ресурсів психологічної підтримки в університеті [3].

Отже, професійний стрес є серйозним викликом для вчителів початкової школи, що зумовлює необхідність цілеспрямованої підготовки майбутніх фахівців до його подолання. Інтеграція стрес-менеджменту в систему професійної підготовки у ЗВО має розглядатися як стратегічний напрям підвищення якості педагогічної освіти та важливий превентивний захід щодо збереження психічного здоров'я педагогічних кадрів. Така підготовка, що поєднує теоретичні знання, діагностичні вміння та практичні навички саморегуляції і конструктивного копінгу, сприятиме формуванню більш стійких, адаптивних та професійно ефективних учителів, здатних створювати сприятливе освітнє середовище для молодших школярів в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Teacher Stress: A Psychobiological Approach to Stressful Interactions in the Classroom / A. Wettstein et al. *Frontiers in Education*. 2021. Vol. 6. URL: <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.681258>
2. Савенкова І.І., Косенчук В.Г. Психологічні особливості професійного стресу у вчителів. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Психологічні науки*. 2020. №1 (20) листопад. С. 48-53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdups_2020_1_10
2. Хаджинова І.В. Управління стресом як важлива навичка для професійного розвитку майбутніх учителів початкової школи. *Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів XXVII підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка*. Київ: МДУ, 2025. С. 227-229. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8632/1/Akt_pr_2025.pdf#page=227

Харченко В.Є.,

кандидат психологічних наук, доцент,
Київський інститут бізнесу та технологій

Цюра О.В.,

здобувач вищої освіти
Київський інститут бізнесу та технологій

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В HR-ПРАКТИКАХ ДЛЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ

Ринок праці в Україні перебуває у стані глибокої трансформаційної кризи, яка значно посилилася внаслідок повномасштабного військового вторгнення з